MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN–HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA–KNOWLEDGE DATABASE

HUNFALVY, János

Magyar László déláfrikai utazásai / Travels of László Magyar in South Africa

Eredeti közlés /Original publication:
Budapesti Szemle, 1859, 3. évf., 5. szám, 310–312. old.
Elektronikus újraközlés/Electronic republication:
AHU MAGYAR AFRIKA–TUDÁS TÁR – 000.002.553
Dátum/Date: 2017. december / December 23.
filename: hunfalvy_1859_recMagyarLaszlo
Az elektronikus újraközlést előkészítette
/The electronic republication prepared by:
B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd
Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document
HUNFALVY, János: Magyar László déláfrikai utazásai / Travels of László Magyar in South Africa, *AHU MATT*, 2017, **pp. 1–5.** old., No. 000.002.553, http://afrikatudastar.hu
Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:
Közkönyvtárakban / In public libraries
Kulcsszavak / Key words / Mots-clés
magyar Afrika–kutatás, könyvismertetés (Magyar dászló Déláfrikai utazásai, 1859)
African research in Hungary, book review (László Magyar: Travels in South Africa, 1859)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS, ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV–, TANULMÁNY-, CIKK-, DOKUMENTUM- ÉS ADAT-TÁR / THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES, COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* Magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára / Writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages
* Az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött. / The materials in the database are free but access or downloading are subject to registration.
* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig. / The African–Hungarian Union is a non–profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

MAGYAR LÁSZLÓ DÉLÁFRIKAI UTAZÁSAI

Magyar László déláfrikai utazásai. 1849–57. években, A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából sajtó alá egyengette és jegyzetekkel ellátta Hunfalvy János, m. t. ak. lev. tag. Első kötet. Egy földképpel s 8 kőiratú táblával, Pest, 1859, XVI és 464 l. Ára 4 forint uj pénzben.

HUNFALVY, János

Budapesti Szemle, 1859, 3. évf., 5. szám, 310-312. old.

Nemsokára a Dél-Afrikáról ujabb időben megjelent összes utazási munkákat fogjuk a „Budapesti Szemlé"-ben megismertetni s akkor alkalmunk lesz Magyar László, derék hazánkfia munkájáról is bővebben szólni. Mostan tehát annak csak tartalmát fogom röviden előadni.

A munka 10 fejezetre van osztva; az első fejezetben a szerző leírja Benguelát és környékét, a mundombe népség életét és szokásait, a karavánok szerkezetét s a maga terveit és készületeit a belföldi tartományok beutazására. A következő négy fejezetben előadja utazását a Kisszangysi, Kiáka és Hambo tartományokon keresztül Bihé országba, s egyúttal a nevezett tartományokat s népeiket is leírja.

Az utazás számos kalanddal volt összekapcsolva, s Magyar majd e kalandokat beszéli el; majd a természet különböző jeleneteit: a puszta sivatagokat s az ezekkel váltakozó buja növényzetű vidékeket, a folyókat, hegyeket és helységeket írja le; majd a bennszülöttek életét és szokásait, társadalmi és állami intézeteiket, babonáikat s vallási szertartásaikat tárgyalja. Elbeszélése eleven és változatos, s nemcsak mulattató, de tanulságos olvasmányt is nyújt.

A hatodik fejezetben Magyar leírja letelepedését Bihében, háza felépítését, cselédsége megszerzését, látogatását a fejdelemnél, házasságát a bihéi fejdelem leányával, s végre Bihéország természeti, földirati, társadalmi és állami viszonyait adja elő.

A hetedik és nyolcadik fejezetben a Kimbunda nemzet részletes és felette érdekes leírását találjuk; a nyolcadik fejezet az elébb még le

nem irt összes Kimbunda országok leírását foglalja magában, s végre a tízedik fejezet a Kimbunda népek nyelvét tárgyazza.

Magyar tehát e munkában a déli szélesség 9-14 s a keleti hosszúság 13-18 fokai között terjedő országokat és népeket írja le, oly részletesen és alaposan, mint azt eddigelé megjelent egy könyvben sem találjuk. Azon egész földterületet a Koanza folyam keletről és északról határolja; a Koanza északi oldalán s torkolatjától délre az Atlanti tenger partjai mentében több portugál telep és várda van, Benguela portugál gyarmat, s a loandai főkormányzó alatt álló benguelai kormányzó névleges uralma az ottani egész partvidéket illeti.

De valósággal a portugál kormány befolyása csak a telepek közvetlen környékére terjed ki; a mundombe, szelles, kimbunda s egyéb bennszülött népségek teljesen függetlenek, s eddigelé az európaiak előtt jobbára csak nevükről voltak ismeretesek. Magok a partokon élő portugálok sem ismerik a beljebb való országokat és népeket, s mind Tams, ki 1842-ben járt Benguelában, s onnan Loandába hajózott, mind pedig Livingstone arról panaszkodnak, hogy az ottani portugálok általában kevés tudománnyal és ismerettel bírnak azon tartományokról, melyeket Magyar talán első írt le részletesebben.

Livingstone pl. a kimbondákról (*kimbunduk – A szerk.)* csak három négy sorban emlékezik, a bihéi karaván egy vagy két helyen említi meg, Bihé fekvését éppen nem tudta meghatározni, azt sem tudta, hol van a Koanza forrása, micsoda mellékfolyók ömlenek belé.

A Kunéne és Kubango nagy folyókról eddigelé még kevesebbet tudtunk, mint a Koanzáról. Még a híres Cooley is azt gondolta, hogy e két folyó egymással egyesül. Ugyancsak Cooley a Benguelától északra levő Kubale vagy Inandanha folyónak lételét sem sejdítette.

Mindezekből kitetszik, hogy Magyar jeles munkájában oly országokkal és népekkel ismertet meg, melyekről eddigelé nagyon hiányos vagy éppen semmi tudomásunk sem volt. Azért az nemcsak a mi szegény irodalmunknak válik becsületére, de az európai tudományosságot is becses adalékkal gazdagítja.

Magyartól e munkája előtt csak egyes levelek s naplótöredékek jelentek meg, elébb elszórtan a *Budapesti Hírlap*ban és *Pesti Napló*ban, azután 1857-ben a Magyar Tudományos Akadémia költségén külön röpiratban is. E tudósítások Petermann földirati közleményeiben is megjelentek, és e forrásból azután más német lapok is közlöttek kisebb nagyobb töredékeket. Egyik rövid tudósítása Magyarnak az angol királyi geográfiái társulat évkönyveiben is megjelent.

Végre, mint e társulat évkönyveiből látom, 1856-ban a „Boletim e Annales do Conselho Ultrámarino" portugál folyóirat 22 számában 238. és köv. lapokon megjelent Magyarnak részletesebb tudósítása két rendbeli utazásáról. E tudósításait megemlíti Macqueen (*The Journal of the Royal Geographical Society*, XXVI, 128 és köv. lapokon), s többi közt így nyilatkozik Magyarról:

„Egészen a déli szél. 4° 41'-ig s a keleti hosszúság 25° 45'-ig nyomult elő… s igen sok felette fontos tudósítást és adatot szerzett azon belső vidékekről. Második útja hasonlólag fontos. Benguela és Bihé felől délkeletről menve a déli szél. 20° 5'-ig s a keleti hosszúság 22° 40'-ig jutott eddigelé egészen ismeretlen országokon keresztül… kilenc hónapot a Kunéne és Kubango között elterülő Quinhama (Kanyáma vagy Okanyáma) országban töltött. Egészen új és nagyon fontos azon tudósítása, hogy a Kubango az északról jövő Kuituval egyesül, s azután a Riambege-be vagy Liambye-ba ömlik, s a Brochado által gyűjtött adatok megerősítik e tudósítást, stb. László, azaz Magyar László utazásainak teljes elbeszélése éppen most sajtó alá készül, s ha majd az ígért földképekkel együtt megjelenik, bizonyosan felette érdekes munkát fogunk nyeri."

Ezt mondja egy külföldi, Anglia egyik legjelesebb geográfusa, szavainak hitelt adhat az is, ki, ha én magasztalnám a megjelent munkát, hajlandó lehetne a dicsérést valami önző érdeknek tulajdonítani. Nem dicsérgetem tehát Magyar munkáját, s a hozzácsatolt saját jegyzeteimről se szólok, csak azt óhajtom, olvassák bár minél többen a megjelent kötetet, s adja az Isten, hogy a hátralevő két kötetet is magyar nyelven adhassuk ki, mielőtt portugál vagy más nyelven megjelenhetne. Az első kötethez csatolt földkép és rajzok a munka becsét bizonyosan nagy mértékben növelik.